

KIERTOKIRJEESTÄ

AUGUST BEBELILLE, WILHELM LIEBKNECHTILLE, WILHELM BRACKELLE YM.⁶⁴

III. ZÜRICHIN KOLMIKON MANIFESTI

Tähän aikaan saatiin Höchbergin »Jahrbuch»⁶⁵, jossa oli artikkeli »Retrospektiivinen katsaus Saksan sosialistiseen liikkeeseen». Tämä artikkeli, kuten Höchberg itse minulle tiedotti, on nimenomaan Zürichin toimikunnan kolmen jäsenen* kirjoittama ja on siis näiden herrojen autenttista edelläkäyneen liikkeen arvostelua ja siis myös uuden lehden⁶⁶ autenttinen ohjelma, koska nämä miehet määräävät lehden suunnan.

Heti alusta saamme lukea:

»Se liike, jolla Lassallen mielestä oli valtava poliittinen merkitys ja johon hän ei kutsunut ainoastaan työläisiä, vaan myös kaikkia rehellisiä demokraatteja, liike, jonka johdossa piti kulkea tieteen riippumattomien edustajien ja kaikkien niiden, joita elähdyttää todellinen ihmisrakkkaus, pirstoutui Johann Baptist Schweitzerin johtamana ja muuttui teollisuustyöläisten yksipuoliseksi taisteluksi omien etujensa puolesta».

En ryhdy käsittelemään kysymystä, vastaako tuo missään määrin todellisuutta. Schweitzeriä moititaan tässä siitä, että hän madalsi lassallelaisuuden, jota tässä pidetään porvarillis-demokraattisena filantrooppisena liikkeenä, teollisuustyöläisten omien etujensa puolesta käymän yksipuolisen taistelun tasolle; todellisuudessa hän kuitenkin syvensi liikettä teollisuustyöläisten luokkataisteluna porvaristoa vastaan. Edelleen Schweitzeriä moititaan siitä, että hän »sysäsi porvarilliset demokraatit syrjään». Mutta onko porvarillisten demokraattien paikka sosiaalidemokraattisessa puolueessa? Jos porvarilliset demokraatit ovat »rehellisiä ihmisiä», niin heillä ei voi olla haluakaan liittyä puolueen riveihin, mutta jos he kuitenkin siihen pyrkivät, niin vain rakentaakseen riitaa.

Lassallelainen puolue »katsoi parhaaksi esiintyä mitä yksipuolissimmin työväenpuolueena». Näin kirjoittavat herrat ovat sen puolueen

* K. Höchbergin, E. Bernsteinin ja A. Schrammin. Toim.

jäseniä, joka esiintyy mitä yksipuolisimmin työväenpuolueena, ja hoitavat siinä nykyisin virkatoimia. Nämä ovat ehdottomasti yhteensopimattomia seikkoja. Jos he ajattelevat samoin kuin kirjoittavat, niin heidän on erottava puolueesta tai ainakin luovuttava hallussaan olevista toimipaikoista. Jos he eivät sitä tee, niin siten he tunnustavat, että aikovat käyttää virka-asemaansa taistellakseen puolueen proletaarista luonnetta vastaan. Näin ollen puolue itse kavaltaa itsensä jättäessään heidät virallisille toimipaikoilleen.

Näiden herrojen mielestä sosiaalidemokraattisen puolueen *ei* siis pidä olla yksipuolinen työväenpuolue, vaan »kaikkien niiden» kaikinpuolinen puolue, »joita elähdyttää todellinen ihmisrakkaus». Todistaakseen sen puolueen on ennen kaikkea hylättävä karkeat proletariset intohimot ja sivistyneiden ja filantrooppisten porvarien johdolla »hankittava hyvä maku» ja »omaksuttava hieno käytös» (s. 85). Silloin eräiden johtajien »sopimattomien käytöstapojen» tilalle tulevat huolitellut »porvarilliset käytöstavat» (ikään kuin niiden suhteen, joita tässä tarkoitetaan, sopimattomat käytöstavat eivät olisi kaikkein vähäpätöisintä siitä, mistä heitä voidaan moittia!). Silloin ilmaantuu heti myös

»*monilukuisia kannattajia sivistyneiden ja omistavien luokkien keskuudesta. Nimenomaan heidät on saatava puolellemme... jotta agitaatio antaisi tuntuja tuloksia*». Saksalainen sosialismi »antoi liian suuren merkityksen joukkojen valloittamiselle ja samalla löi laimin tarmokkaan (!) propagandan yhteiskunnan niin sanottujen ylempien kerrosten keskuudessa». Niinpä »puolueella ei vielä-kään ole riittävästi sellaisia henkilöitä, jotka kykenisivät edustamaan sitä valtiopäivillä». Mutta »on toivottavaa ja välttämätöntäkin uskoa valtakirjoja sellaisille henkilöille, joilla on aikaa ja mahdollisuuksia tutkia perusteellisesti kyseisiä ongelmia. Tavallisella työmiehellä ja pienkäsityöläisellä... on siihen riittävästi vapaa-aikaa vain harvoissa poikkeustapauksissa.»

Valitkaa siis porvareita!

Lyhyesti sanoen: työväenluokka ei kykene omin voimin saavuttamaan vapautustaan. Sitä varten sen on alistuttava »sivistyneiden ja omistavien» porvarien johtoon, koska vain heillä »on aikaa ja mahdollisuuksia» tutkia, mikä voi tuottaa työläisille hyötyä. Ja toiseksi, millään muotoa ei saa taistella porvaristoa vastaan, se *pitää saada puolellemme* tarmokkaalla propagandalla.

Mutta jos aiomme voittaa puolellemme yhteiskunnan ylemmät kerrokset tai edes näiden kerrosten meille myötämieliset ainekset, niin emme saa missään tapauksessa pelästyttää niitä. Ja niinpä zürichiläinen kolmikko luulee tehneensä sängen rauhoittavan havainnon:

»Juuri nyt, sosialistilain²² painamana, puolue osoittaa, että se *ei aio* lähteä kulkemaan väkivaltaisen, verisen vallankumouksen tietä, vaan että se on päinvastoin päättänyt... astua laillisuuden, ts. *reformien* tielle.»

Siis jos 500 000—600 000 sosiaalidemokraattista äänestäjää ($\frac{1}{10}$ — $\frac{1}{8}$ äänestäjien kokonaismäärästä), jotka sitä paitsi ovat hajallaan ympäri maata, ovat niin järkeviä, etteivät puske päätään seinään ei-

vätkä yritä yksi kymmentä vastaan suorittaa »veristä vallankumousta», niin se merkitsee, että he *lupaavat* kerta kaikkiaan olla käyttämättä hyväkseen mitään ulkopoliittikan suurtaapahtumaa, sen aiheuttamaa äkillistä vallankumouksellista nousua ja vieläpä itse kansan *voittoakin*, joka on saavutettu tältä pohjalta syntyneessä yhteenotossa! Jos Berliini joskus vielä ilmaisee sellaista sivistymättömyyttä, että järjestää maaliskuun 18. päivän⁶⁷, niin sosiaalidemokraattien, sen sijaan että he »kaikenlaisen barrikadeille syöksyvän roskajoukon» (s. 88) tapaan osallistuisivat taisteluun, tulee »astua laillisuuden tielle», taltuttaa kapina, korjata pois katusulut ja tarpeen tullen marssia yhtä jalkaa uljaiden sotajoukkojen kanssa yksipuolisia, raakoja ja sivistymättömiä joukkoja vastaan. Jos herrat kirjoittajat alkavat väittää, etteivät he halunneet sanoa sitä, niin mitä he sitten halusivat sanoa?

Mutta se on vasta alkua.

»Mitä rauhallisemmin, objektiivisemmin ja arvokkaammin puolue esiintyy arvostellessaan vallitsevia oloja ja esittäessään ehdotuksia niiden muuttamiseksi, sitä vähemmän tulee olemaan mahdollisuuksia toistaa se tällä kertaa (sosialistilain säätämisen yhteydessä) onnistunut šakkisiirto, jonka avulla tietoinen taantumus on pahasti säikäyttänyt punaisen aaveen pelästyttämän porvariston» (s. 88).

Jotta porvaristolle ei jäisi jälkeäkään pelontunteesta, sille on todistettava selvästi ja havainnollisesti, että punainen aave on todellakin vain aave ja ettei sitä todellisuudessa ole olemassa. Mutta missä sitten on punaisen aaveen salaisuus, ellei juuri siinä että porvaristo pelkää porvariston ja proletariaatin välistä väistämätöntä elämästä ja kuolemasta käytävää taistelua, pelkää nykyajan luokkataistelun väistämätöntä loppuratkaisua? Lopettakaamme luokkataistelu, niin porvaristo ja »kaikki riippumattomat ihmiset» eivät pelkää kulkea käsi kädessä proletaarien kanssa». Mutta petkutetuiksi siinä tulevat nimenomaan prolaarit.

Todistakoon siis puolue nöyryydellään ja sävyisillä menettelyllään, että se on kerta kaikkiaan kieltäytynyt »järjettömyyksistä ja yhteenotoista», jotka ovat antaneet aihetta sosialistilain säätämiseen. Jos se vapaaehtoisesti lupaa olla ylittämättä tämän lain puitteita, niin Bismarck ja porvaristo ovat tietysti niin suopeita, että kumoavat tämän lain, joka on käynyt silloin tarpeettomaksi!

»Ymmärrettäköön meitä oikein», me emme halua »kieltäytyä puolueestamme ja ohjelmastamme, mutta arvelemme, että meille riittää työtä pitkäksi aikaa, jos käytämme koko voimamme, kaiken tarmomme tiettyjen ja täysin reaalisten päämäärien saavuttamiseen, jotka on ehdottomasti saavutettava ennen kuin voidaan ajatella kaukaisempien tehtävien toteuttamista».

Silloin meihin alkavat liittyä joukoittain porvarit, pikkuporvarit ja työläiset, joita »nykyisin säikyttävät... liian pitkälle menevät vaatimukset».

Ohjelmaa ei pidä *torjua*; pitää vain *lykätä* sen toteuttamista... epämääräiseksi ajaksi. Ohjelma hyväksytään, mutta äsiallisesti ei

itseä varten, ei sitä varten, että pidettäisiin sitä ohjeena koko elämän ajan, vaan ainoastaan sitä varten, että se testamentataan lapsille ja lastenlapsille. Toistaiseksi »koko voima ja kaikki tarmo» käytetään kaikenlaisiin tyhjänpäiväisyyksiin ja kapitalistisen järjestelmän viheliäiseen paikkailemiseen, jotta näyttäisi siltä, että jotain kuitenkin tehdään, ja jotta samaan aikaan oltaisiin pelästymättä porvaristoa. Eikö »kommunisti» Miquelin käyttäytyminen ole monta kertaa parempaa, kun hän, ollen lujasti vakuuttunut siitä, että muutaman sadan vuoden kuluttua kapitalistisen yhteiskunnan romahdus on kiertämätön, keinottelee tällä perusteella kiihkeästi, edesauttaa voimiansa mukaan vuoden 1873 romahdusta ja siten *todella* tekee jotain olemassaolevan järjestelmän haaksirikon valmistelemiseksi.

Toisena hyvän käytöstavan rikkomisena olivat »liioitellut hyökkäykset gryndereiden kimppuun», jotka olivat nähkääs vain »aikansa lapsia»; siksi »olisi parempi... olla haukkumatta Strousbergia ja muita hänen tapaisiaan miehiä». Valitettavasti kaikki ihmiset ovat vain »aikansa lapsia», ja jos se on riittävä puolustus, niin on lopetettava hyökkäilyt kerrassaan kaikkia vastaan ja meidän on luovuttava kaikesta polemiikista, kaikesta taistelusta; meidän pitää ottaa rauhallisina vastaan potkuja vastustajiltamme, sillä me, järkipatit, tiedämme, että nuo vastustajat ovat vain »aikansa lapsia» eivätkä voi menetellä toisin kuin menettelevät. Sen sijaan että maksaisimme potkut satakertaisesti takaisin, meidän on päinvastoin sääliittävä noita poloisia.

Aivan samoin myös esiintymisestämme Kommuunin puolesta oli se huono seuraus, että se

»sysäsi luotamme monia suosijoitamme ja yleensä voimisti *porvariston vihaa* meitä kohtaan». Ja edelleen, puolue »ei ole aivan syytön lokakuun lain⁶⁸ säätämiseen, sillä se kiihotti aivan tarpeettomasti *porvariston vihaa*».

Sellainen on kolmen zürichiläisen sensorin ohjelma. Se ei jätä pienintäkään sijaa väärinkäsityksille, erityisesti meidän kannaltamme, jotka tunnemme jo vuodesta 1848 saakka tuollaiset puheet. Edesämme on pikkuporvariston edustajia, jotka sanovat kauhuissaan, että yhteiskunnassa omaamansa vallankumouksellisen aseman kiihottamana proletariaatti saattaa »mennä liian pitkälle». Jyrkän poliittisen opposition asemesta — yleinen sovittelu; hallitusta ja porvaristoa vastaan käytävän taistelun asemesta — yritys taivutella niitä, saada ne omalle puolelle; ylhäältä käsin harjoitetun jahtauksen rajun vastustamisen asemesta — sävyisiä nöyryys ja rangaistuksen tunnustaminen ansaituksi. Kaikki historiallisesti väistämättömät selkkaukset selitetään väärinkäsityksiksi, ja kaikesta väittelystä tehdään loppu julistamalla, että asiallisesti välillämme ei ole mitään erimielisyyksiä. Miehet jotka 1848 esiintyivät porvarillisina demokraatteina, voivat nykyisin hyvinkin nimittää itseään sosiaalidemokraateiksi: niin kuin edellisille demokraattinen tasavalta, samoin jälkimmäisille kapitalistisen järjestelmän luhistuminen on kaukaisen tulevaisuu-

den asia, jolla ei ole kerrassaan mitään merkitystä nykyajan poliittiselle käytännölle; sen vuoksi voidaan sovitella, harjoittaa mielin määrin luokkasovintopoliitiikkaa ja hyväntekeväisyyttä. Aivan samoin on proletariaatin ja porvariston välisen luokkataistelun laita. Paperilla tuo taistelu tunnustetaan, sillä sen kieltäminen on jo suorastaan mahdotonta, mutta käytännössä sitä hämätään, peitellään ja heikennetään. Sosiaalidemokraattisen puolueen ei pidä olla työväenluokan puolue, sen ei pidä herättää itseään kohtaan porvariston eikä yleensä kenenkään vihaa, sen pitää ennen kaikkea harjoittaa tarmokasta propagandaa porvariston keskuudessa; sen sijaan että asettaisi etualalle pitkälle meneviä, porvaristoa säikäyttäviä päämääriä, jotka ovat meidän sukupolvellemme kuitenkin saavuttamattomia, puolue ponnistakoon mieluummin kaikki voimansa ja kaiken tarmonsansa niiden pikkuporvarillisten paikkausreformien toteuttamiseksi, jotka lujittavat vanhaa yhteiskuntajärjestelmää ja siten ehkä muuttavat loppullisen katastrofin asteittaiseksi, osa osalta tapahtuvaksi ja mikäli mahdollista rauhalliseksi uudistamisprosessiksi. He ovat niitä samoja miehiä, jotka ehyttömän toimeliaisuuden varjolla eivät itse tee mitään ja sen lisäksi yrittävät estää kaiken muun paitsi jaarittelun; niitä samoja miehiä, jotka vuosina 1848 ja 1849 pelkäämällä kaikkia esiintymisiä jarruttivat liikettä joka askeleella ja loppujen lopuksi veivät sen tappioon ja jotka eivät milloinkaan näe taantumusta ja ovat sängen ihmeissään, kun ovat joutuneet umpikujaan, jossa sekä vastarinta että pako ovat mahdottomia. He ovat niitä samoja miehiä, jotka haluavat ahtaa historian poroporvarillisen näköpiirinsä puitteisiin, mutta joista historia ei milloinkaan piittaa, vaan kulkee omaa tietään.

Mitä heidän sosialistisiin vakaumuksiinsa tulee, niin niitä on jo arvosteltu riittävästi »Kommunistisen puolueen manifestissa», luovussa »Saksalainen eli 'todellinen' sosialismi»*. Siellä, missä luokkataistelu työnnetään syrjään epämieluisena ja »karkeana», jää sosialismin perustaksi vain »todellinen ihmisrakkaus» ja tyhjät fraasit »oikeudenmukaisuudesta».

Itse kehityskulusta johtuu se väistämätön ilmiö, että taistelevaan proletariaattiin liittyy yksilöitä tähän saakka vallassa olleesta luokasta ja ne tuovat siihen valistuksen aineksia. Siitä olemme puhuneet selvästi jo »Manifestissa». Mutta tässä on otettava huomioon kaksi seikkaa.

Ensiksikin, tuottaakseen proletaariselle liikkeelle todellista hyötyä näiden henkilöiden on tuotava mukanaan todellisia valistuksen aineksia, mutta sitä ei voida sanoa liikkeeseen yhtyneiden saksalaisten porvarien enemmistöstä; »Zukunft» enempiä kuin »Neue Gesellschaft»⁶⁹ -aikakauslehtikään ei ole antanut mitään sellaista, mikä olisi vienyt liikettä edes askeleen eteenpäin. Niissä ei ole mitään tosiasiallista tai teoreettista aineistoa, joka edistäisi valistustyötä. Sen

* Ks. tämän julkaisun 1. osaa, ss. 113—116. *Toim.*

sijaan niissä yritetään sovittaa yhteen pinnallisesti omaksuttuja sosialistisia aatteita ja mitä erilaisimpia teoreettisia katsomuksia, joita nuo herrat ovat saaneet yliopistosta tai jostain muualta; kaikki nuo katsomukset ovat toinen toistaan sotkuisempia, mikä johtuu siitä lahoamisprosessista, jonka alaisia saksalaisen filosofian jäännökset nyt ovat. Sen sijaan että he olisivat ennen kaikkea itse syventyneet uuden tieteen tutkimiseen, jokainen heistä yritti tavalla tai toisella sopeuttaa sitä ulkoapäin tuomiinsa käsityksiin, kyhäsi itselleen pikaisesti oman yksityistieteensä ja katsoi heti oikeudekseen opettaa tuota tiedettä toisille. Siksi noilla herroilla on yhtä monta mieltä kuin on miestä. Sen sijaan että olisivat selvittäneet edes jonkin kysymyksen, he saivat aikaan tavatonta sekaannusta, onneksi miltei yksinomaan omassa keskuudessaan. Puolue voi tulla mainiosti toimeen ilman tuollaisia valistajia, joiden pääperiaatteena on opettaa toisille sitä, mitä he itse eivät ole oppineet.

Toiseksi. Jos proletaariseen liikkeeseen liittyy muiden luokkien edustajia, niin ennen kaikkea heiltä vaaditaan, etteivät he toisi mukanaan porvarillisten, pikkuporvarillisten ja muiden sentapaisten ennakkoluulojen jätteitä, vaan omaksuisivat ehdottomasti proletaarisen maailmankatsomuksen. Mutta kuten on todistettu, nuo herrat ovat täynnänsä porvarillisia ja pikkuporvarillisia käsityksiä. Sellaisessa pikkuporvarillisessa maassa kuin Saksa noilla käsityksillä on epäilemättä puolustuksensa, mutta vain sosiaalidemokraattisen työväenpuolueen *rivien ulkopuolella*. Jos nuo herrat perustavat sosiaalidemokraattisen pikkuporvarillisen puolueen, niin siihen heillä on täysi oikeus. Silloin voisimme ryhtyä neuvotteluihin heidän kanssaan, liittoutua tietyissä tilanteissa jne. Mutta työväenpuolueessa he ovat vieraita aineksia. Jos meillä on syytä sietää heitä toistaiseksi, niin olemme velvollisia *vain* sietämään heitä sallimatta heidän vaikuttaa puolueen johtoon ja käsittäen sen, että välien katkaiseminen heihin on vain ajan kysymys. Tuo aika on muuten jo nähtävästi koittanut. Kuinka puolue voi edelleen riveissään tuon artikkelin kirjoittajia, se on meille aivan käsittämätöntä. Jos tuollaisten miesten käsiin joutuu vielä jossain määrin puolueen johtokin, niin se merkitsee, että puolue on yksinkertaisesti kuohilas eikä sillä ole enää proletaarista energiaa.

Mitä meihin tulee, niin koko menneisyytemme perusteella meillä on edessämme vain yksi tie. Melkein 40 vuoden ajan me olemme pitäneet etualalla luokkataistelua historian välittömänä liikkeellepanevana voimana, erittäinkin porvariston ja proletariaatin välistä luokkataistelua — nykyajan sosiaalisen kumouksen voimavivua. Siksi emme mitenkään voi kulkea yhdessä sellaisten ihmisten kanssa, jotka pyrkivät poistamaan liikkeestä tuon luokkataistelun. Internationaalia perustettaessa me muotoilimme selvästi taistelutunnuksen: työväenluokan vapauttaminen on työväenluokan oma asia*. Me em-

* *K. Marx.* »Yhdistyksen väliaikaiset säännöt». *Toim.*

me siis voi kulkea yhdessä ihmisten kanssa, jotka sanovat suoraan, että työläiset ovat liian valistumattomia voidakseen itse vapauttaa itsensä ja että heidät pitää vapauttaa ylhäältä käsin, ihmisystävällisten suur- ja pikkuporvarien toimesta. Jos puolueen uusi äänenkannattaja ottaa noiden herrojen katsomuksia vastaavan suunnan, jos siitä tulee porvarillinen eikä proletaarinen, niin valitettavasti meille ei jää neuvoksi muuta kuin esiintyä julkisesti sitä vastaan ja tehdä loppu siitä solidaarisuudesta, jota olemme tähän saakka teitä kohtaan osoittaneet edustamalla Saksan puoluetta ulkomailla. Mutta toivottavasti asia ei mene *niin pitkälle*.

*Kirjoittaneet K. Marx ja F. Engels 17.—18.
syyskuuta 1879*

*Julkaistu ensi kerran aikakauslehdessä »Die
Kommunistische Internationale», XII.
Jahrg., Heft 23, 15. kesäkuuta 1931*

*Julkaistaan
F. Engelsin käsikirjoituksen mukaan*

Suomennos saksasta